

vezető utat, hogy Istennek méltó munkatársai legyünk az ő országának építésében itt ezen a földön. Máriaként kell elmélyednünk és figyelni a tanításra, mikor annak van az ideje. A jézusi szeretetet-parancs szellemében kell felebarátainkhoz közelednünk, ám hitünket cselekedeteinkkel kell bizonyítanunk, mert Isten országának építése munkát jelent, fáradhatatlan, kitartó munkát, Mártaként kell szorgoskodnunk embertársaink szolgálatában. Önmagunkkal szemben igényeseknek kell lennünk, csengjen fülünkbe és váljon vérünké Váci Mihály örökszép verse: Nem elég, még nem elég, több kell!

S ha munkánkban kudarcok, csalódások érnek, ha hitünk erős, akkor Márta erőt nyer Máriától, a hit és a cselekedet szerves egészbe kapcsolódik. A mi válaszuk tehát a címben feltett kérdésre csak az lehet, hogy nem szabad szembeállítani e kettőt! "Mária és Márta egymásnak kiegészítő része; az elmélyülő elmélkedés és a szolgáló szeretet egymásnak testvére, egyik a másik nélkül mit sem ér."⁶

Nekünk egyszerre kell lennünk Máriáknak és Mártáknak!
Ehhez kérünk Istentől erőt és kitartást!

Jegyzetek:

¹ Zsakó Erzsébet: *Az unitárius nőmozgalom kialakulása és a női eszmény fejlődése*, In Keresztény Magvető 1992, 31

² *A nő feladata a családban, társadalomban és a közpályán*, In Unitárius Közlöny, 1894, 54

³ *A Dávid Ferenc Egyet és a Nők Világa*, In Unitárius Közlöny 1904, 211

⁴ *Budapesti jótékonyosság*, In Nők Világa 1905, 2

⁵ Zsakó Erzsébet: *Dr.Mikó Lőrincné Zsakó Aranka*, In Keresztény Magvető 1989, 41

⁶ Dr. Kovács Lajos: *Részvétel az evangélium ügyében*, 191.

PÁLFI DÉNES

A TEMPLOMLÁTOGATÁS FOKOZÁSÁNAK IDŐSZERŰ KÖVETELMÉNYEI

Még csak teológiára készülő középiskolás voltam, amikor az egyik református lelkész ezekkel a szavakkal "bátorította" bennem a - mi tagadás - sokszor szárnysegett, törékeny lendületet: "A mi munkánk annyi, mint kosárral vizet hordani!" A későbbiek során, amikor nemegyszer a többnyire üres templompadoknak prédikáltam vagy hideg, néma falakon tört meg imádságom, keserűen, lemondással értettem egyet az említett lelkésszel, mert úgy éreztem, hiábavaló a munkám, sziszifuszi igyekezetem, hisz a

legtöbbször elenyésző a prédikációra figyelő fül, a velem imádkozó lélek. Életem ilyenfajta hullámvölgyeiből azonban mindig kerestem a felszínrekerülés módját, s mindig életmentő deszkaszálat jelentett a gondolat: tehetek és tennem kell azért, hogy az általam hirdetett evangélium több halló fülre, jó lélektalajra találjon, tehetek és tennem kell azért, hogy fokozódjon a templomlátogatás.

Mivel járulhatok hozzá a templomlátogatás fokozásához? Természetesen a szószéki szolgálattal: áhítatkeltő imával és megható, szíveket megmozgató, megtérésre, szeretetre, istenhitre indító beszéddel. S persze, hogy mindenre készülni kell! Hát készültem is. Hiába tanácsolták többen, hogy hát "ad hoc" is kell tudni beszélni, meg kell tanulni improvizálni, rögtönözni, minek annyi tanulás. Amikor szolgálatom volt, szent vajúdságban, ideges megszállottságban teltek a napok, az órák, s igyekeztem minél jobban felkészülni. És így van ez ma is. S az eredmény? A várt hatás? Az elégtétel? Sokszor elmaradt. A visszajelzések többnyire jók voltak ugyan, de a templompadok mégsem teltek zsúfolásig, s általában ugyanazok a hívek képezték a rámfigyelő, velem imádkozó gyülezetet.

Valami eredmény mégis volt és van. A templomlátogatók száma nem növekedett ugyan, de nem is csökkent, állandósult, ugyanazon a színvonalon mozgott. És ez is eredmény. Ennek is lehet örülni, mert ez azt jelenti, hogy jó a szószéki szolgálat, a prédikáció, különben, rossz beszéddel üresre prédikálnám a templomot, szemlátomást fogyna a gyülekezet. És sajnos, hány esetben van ez így. Az enyémnél népesebb gyülekezetekben panaszkodnak: ma is csak heten-nyolcan voltunk templomban, de nem is csoda: ma is gyenge volt a prédikáció, semmit sem kaptunk...

Szóval, mondjon ki mit akar, annak a szolgálatnak, amelyre lelkiismeretesen felkészülnek, a textusszerű, átéléssel, lélekkel, szép magyarsággal elmondott beszédnek hatása, eredménye van.

Lelkiismeretesen felkészülni nem azt jelenti elsősorban, hogy szó szerint megtanuljuk a prédikációt. Lelkiismeretesen lehet vázlat alapján, sőt gondolatban is készülni. A lényeg az, hogy mindenképpen legyen a fejünkben a prédikáció, az ima. Tudjuk, mit akarunk mondani. Nagy baj, amikor a lelkész felmegy a szószékre, s nemcsak a gyülekezet, de ő sem tudja mit akar mondani. Az ilyen szolgálat hamis kendőzése a lekiismeretlen készülésnek, vagy így talán helyesebb: a készületlenségnek.

A gondosan felkészült lelkész csak textusszerű prédikációt mond, ez a lekiismeretes készülés egyik jele. Azzal, hogy egyet olvas és mást mond, hogy a textust mottóként félreteszi, a lelkész nem szolgálja a templomlátogatás fokozását. A Biblia híveink hitvilágában központi helyet foglal el, ne iktassuk ki azt textusszerűtlen beszédekkel! Ellenkezőleg: tanulmányozzuk és magyarázzuk azt unitárius hitünk fényében, szeretettel és értelemmel, kivédve ugyanakkor a szekták megújuló támadásait.

Fontos, hogy lélekkel, átéléssel adjuk elő azt, amire készültünk. Lehet, hogy az első szolgálatoknál ez hiányzik, mert görcsösen ragaszkodunk a betanult szöveg minden betűjéhez, de a gyakorlat meghozza az

átélést is. Ami ha hiányzik, bizonyára céltáblája leszünk ilyenfajta megjegyzéseknek: a tiszteletes úr sem hiszi, amit mond, hogy higgyük mi!?

Prédikációnk csak akkor lehet megragadó, gyülekezetépítő, ha szép magyarsággal mondjuk. Ránk, egy nehéz sorsú, anyanyelvéért naponta kemény küzdelmet vívó kisebbség szétszórt töredékének, felekezetének lelkészeire fokozottan vonatkozik Reményik Sándor felhívása: "Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek, / És áhítattal ejtsétek a szót, / A nyelv ma néktek végső menedéktek, / A nyelv ma tündérvár és katakomba, / Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek, / E drága nyelvet porrá ne törjétek, / Ne nyúljon hozzá avatatalanul / Senki; ne szaggassátok szirmaikat / A rózsafának, mely hóban virul. / Úgy beszéljétek ma ki-ki magyarul, / Mintha imádkozna, / Mintha aranyat, tömjént, myrrhát hozna." /Az ige/ Legyen hát imádság a szánkban minden magyar szó, nem csak gyülekezetet, de népet, nemzetet is építő, éltető!

A vasárnapi és ünnepi beszédek mellett nem feledkezhetünk meg a szertartásokról sem, hisz ilyenkor - keresztelő, házassági megáldás, temetés, úrvacsora és konfirmáció alkalmával - is prédikálni kell. Tekintettel arra, hogy a szertartások alkalmával mindig népes a gyülekezet és jelen vannak azok is, akik máskor nagyon ritkán vagy soha, a lelkiismeretes, alapos felkészüléssel ki kell használnunk ezeket a lehetőségeket a gyülekezet építése, a templomlátogatás fokozása érdekében. Nem úgy, hogy ostorozzuk, elmarasztaljuk a máskor hiányzókat, hanem úgy, hogy beszédünkkel felkeltjük érdeklődésüket, a lelkiek felé fordítjuk figyelmüket, egyszerűen mindent elkövetve, hogy kedvet kapjanak a templomlátogatásra. S milyen jó érzés, amikor egy-egy szépen elvégzett szertartás után ez vagy az a hívünk, akit a templomban azelőtt soha nem láttunk, ott ül a padban, hallgatja a prédikációt.

Lehet, hogy a jó prédikáció sem sokszorozza meg mindig a templomlátogatók számát. Sokan, sajnos, annyira közömbössé lettek, hogy bármennyire is dicsérjük a templombajárók lelkészük ékesszólását, szép beszédét, őket ez nem érdekli, szívüket meg nem mozgatja. A fiatal nemzedék, amelynek lelkében templom és egyház iránti érdektelenséget sulykolt vagy a hitetlenség konkolyát hintette a letűnt beteg ideológia, a legtöbb helyen szinte teljesen hiányzik a templompadokból. Mit tudunk tenni? "Ha a hegy nem megy Mohamedhez, Mohamed megy a hegyhez." - tartja a közmondás, és nekünk is ez a megoldás marad. A lelkésznek is el kell mennie azokhoz, akik sziklakonoksággal tartják magukat távol tőle, Istentől, templomtól. Így figyelmeztetve őket, hogy nem feledkeztek el és nem mondtak le róluk, az egyháznak szüksége van rájuk és nekik is az egyházra, templomra.

Természetesen, nemcsak a templomból távolmaradókat köteles meglátogatni, felkeresni a lelkész, hanem gyülekezte minden hívét, családját. A lelkigondozás ezen formáját általában év elején szokta végezni. De évente többször, bármikor is felkeresheti híveit, főleg azokat, akik elmaradtak a templomból vagy különleges gondokkal küszködnek. Fontos minden családot meglátogatni. Megtörténik, hogy egyeseket többszöri

próbálkozás után sem kapunk otthon. Meglátogatásukról ne mondjunk le, hogy mellőzésük ne szolgáltasson okot - főleg érzékenyebbek esetében - a templomból való kimaradásra.

Hogyan történjen a látogatás?

Vannak olyan vélemények, hogy palástosan, Bibliával, rövid áhítat végzésével. Tudtommal többen gyakorolják ezt így. Magam soha nem végeztem így a családlátogatást, mert meggyőződésem, hogy a látogatás alkalmával lélekközelbe kell kerülni a hívekkel, amennyire lehet. A palást, a bibliaolvasás sokak szemében hivatalos jelleget adhat e ténykedésnek, s a kívánt közeledés útját állhatja. Ehelyett- szerintem - beszéljünk el őszintén, nyíltan híveinkkel, ne csak egyházi, de mindenfajta őket érintő kérdésekről, s hiszem, hogy a templomlátogatás, az egyházhoz való közeledés számára "emberek halászaivá" lehetünk.

Általában a lelkészt a gondnok vagy valamelyik keblitanácsos is elkíséri a látogatás végzésekor. Ez jó addig, amíg például egy új lelkész megismeri a híveit, de ezután talán jobb lenne, ha a lelkész egyedül menne híveihez, mert más személy jelenlétében nem úgy nyilatkozik, nem oldódik fel a felkeresett, mintha csak lelkésze van jelen.

Bár a rendszeresen, pontosan elvégzett családlátogatás után nem telik meg a templom, konkrét eredménye a ténykedésnek - saját tapasztalatom, de mások tapasztalata alapján is -, hogy a meglátogatott családok tagjai, olyanok, akik ezt csak nagynéha teszik, a látogatást követő vasárnap nagyon sok esetben eljönnek a templomba. Ez lehet, hogy még megismétlődik és rendszeressé válik, lehet, hogy elmarad, de mindenképpen eredmény.

A hívek lelkipozíciójának másik formája, a beteglátogatás is befolyásolja, ha nem is úgy, mint a családlátogatás, az istentisztelet látogatását. Természetesen nem a súlyos betegekről, haldoklókról van szó, hanem azokról a könnyebb betegekről, akik felgyógyulásuk után, ha azelőtt nem is tették, a látogatás hatásaként eljönnek a templomba. A beteg embernek mindenképpen jólesik a látogatás, és a lelkésznek gonddal, együttérzéssel végzett beteglátogatási munkája csak jó irányulást adhat a templomlátogatásnak.

Elmondhatjuk, hogy mind a család-, mind a beteglátogatás bizonyos mértékben fokozhatja a templomlátogatást, de ez nem elég! A lelkipozíció terén olyan módszereket kell bevezetni, amelyek megkapják, megmozgatják a templom, az egyház felé elindítják a gyülekezet nagyobb hányadát. Gondolok itt az ifjabb nemzedékre, nemcsak a fiatalokra, a megkonfirmált ifjakra, hanem a harmincas-negyvenes nemzedékre, akiket csak nagy ünnepeken látni a templomban, akiket a kommunista nevelés, a munkanappá lefokozott vasárnapok fásulttá, közömbössé tettek templom és egyház iránt. Őket kell felrázni, bibliaórák, szeretetvendégségek, egyházi rendezvények tartásával, dalárda szervezésével, öntudatosítva bennük, hogy ők azok, akiknek át kell venniük maholnap a stafétát az öregektől, akiket lassan hazaszólít Isten. Megértetni velük, hogyha ők nem lépnek be a ritkuló sorokba, ha nem érzik át felelősségüket, lassan kiürül a templom,

nemcsak valláserkölcsi, de nemzetiségi életünk, anyanyelvünk viharvert végvára.

S nagyon fontos, lényeges, életbevágó a templomlátogatás szempontjából a gyermekek és ifjak lelkigondozása. Az iskolai vallásórák részben segítenek végezni e munkát. Ennek keretében I-VIII. osztályig biztosított a gyermekek lelkigondozása. De emellett az egyházi helyiségekben is végezni kell a munkát. Minden módszerrel megszerettetni a gyermekekkel a templomot, az igazat, a jót, a szépet. Szeretetvendégségen, ünnepélyeken való szerepeltetéssel, énekek, versek tanulásával mind a jövő templomos gyülekezetének nevelését szolgálva.

Az ifjakat is, akik nincs hová menjenek, hacsak drága és haszontalan mulatóhelyekre nem, fel kell karolnunk. Ez a feladata az ifjúsági egyletnek, amely bibliaórával, összejövettel, tevékenységével ifjainknak utat mutatnak a templom, a lelki értékek felé, hadd érezzék, hogy ott vannak otthon, oda tartoznak, ott mindig várnak és számítanak rájuk.

A templomlátogatás időszerű követelményeiről a prédikálás és lelkigondozás terén még sokat lehet és kell beszélni. És még többet tenni, cselekedni. Én többnyire egyéni tapasztalataimról szóltam, s végezetül elmondhatom, hogy a templomlátogatás fokozásában a prédikálás és a lelkigondozás fő helyet foglal el, de csak ha mindkettőt teljes emberként, tehetségünk szerint a legjobban végezzük, számíthatunk eredményre. Ne bántson, csügghessen, ha ez az eredmény nem azonnali, ha a "nehéz, de gyönyörűséges iga" gyakran hiábavaló tehernek tűnik. Csak tegyük, amit lehet és amit kell. Én hiszem, hogy Isten megáldja fáradságunk, igyekezetünk!

FEKETE JÁNOS

A FELEKEZETI ISKOLÁK JELENTŐSÉGE AZ ERDÉLYI MAGYAR OKTATÁSBAN

Az oktatás fellendülése Erdélyben - épp úgy, mint Európa sok államában - az iskolahálózat bővülése, a reformáció következménye. Célja: minél több embert megtanítani írni-olvasni, hogy a Bibliát anyanyelven olvashassák.

Luther Márton a családi és keresztyény nevelésre hívta fel kortársai figyelmét 1524-ben, a szülőkhöz és a tanítókhöz, majd Németország városainak polgármestereihez intézett felszólítást: "Vannak emberek, kik sajtáságos dologgal szolgálják az Istent, böjtölnek, durva ruhát viselnek, de házuk valódi istentisztelete, a gyermekek helyes nevelése elől vakon térnek ki, s úgy tesznek, mint hajdan a zsidók, akik Isten templomát elhagyták s a hegyeken mutattak be áldozatot. Higgyék el az ilyenek, hogy sokkal szükségesebb gyermekeik jó neveléséről gondoskodni, mint a